

Nilsson, Johan IM.
Johan.IM.Nilsson@skane.se

YTTRANDE

Datum 2023-09-18
Ärendenummer 2023-POL000182

1 (5)

Socialdepartementet

Remiss Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter SOU nr 10 2023

Sammanfattning

Region Skåne är i huvudsak positiv till utredningens förslag att samhället ska kunna erbjuda tandvård som stöd till personer som utsätts för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld och våld i nära relationer.

Region Skåne ställer sig också bakom att ett förstärkt skydd mot höga tandvårdskostnader bör ges genom införande av ett särskilt tandvårdsstöd till våldsutsatta inom ramen för regionernas ansvar för tandvård till personer med särskilda behov.

Region Skåne bedömer att det inom regionen finns den medicinska kunskap som krävs för att avgöra om den orofaciala skadan är orsakad av yttre våld, men att det saknas kompetens att göra den juridiska bedömningen beträffande omständigheterna för skadans uppkomst.

Region Skåne bedömer att utredningen skulle behöva ge tydligare riktlinjer gällande beviskrav och bedömningar av rätten till detta tandvårdsstöd för att motverka rättsosäkerhet och ojämlika bedömningar.

Region Skåne bedömer att fler inom målgruppen kommer nås av stödet om resurser avsätts för att skapa information, om det nya tandvårdsstödet, riktad mot aktörer såsom socialtjänst och kvinnojourer.

Region Skåne tillstyrker utredningens bedömning att tandvården ska omfattas av samma skyldigheter som övrig hälso- och sjukvård i frågor om våld i nära relationer samt att tandvården ska få ta del av statliga stimulansmedel för att ges ekonomiska förutsättningar till detta.

Region Skåne tillstyrker utredningens förslag om en utvärdering av tandvårdsstödet efter två år.

Region Skåne avstyrker en permanent finansiering av tandvårdsstödet efter två år. Region Skåne bedömer att tiden är för kort för att säkerställa att finansieringsprincipen blir gällande.

Region Skåne bedömer att regionerna bör få särskild finansiering under det första året för att täcka kostnader kopplade till framtagande av regelverk, utbildning av personal och utveckling av IT-stöd.

Region Skåne stödjer inte utredningens förslag att de nya bestämmelserna ska träda i kraft 1 juli 2024. Regionerna behöver mer tid för förberedelserna vid införandet av ett nytt tandvårdsstöd.

Region Skåne stödjer inte utredningens förslag om att införa nya bestämmelser under semesterperiod.

1.2 Förslag till förordning om ändring i tandvårdsförordningen (1998:1338)

Region Skåne tillstyrker utredningens förslag om ett särskilt tandvårdsstöd till våldsutsatta inom ramen för regionernas ansvar för tandvård till personer med särskilda behov.

4.5.3 Hur många våldsutsatta personer möter tandvården

Region Skåne delar utredningens bedömning att målgruppen till tandvårdsstödet är svåruppskattad.

Region Skåne vill därför poängtera vikten av utvärdering och uppföljning av tandvårdsstödet under en längre period än två år, innan permanent finansiering beslutas för att inte riskera finansieringsprincipen.

4.5.5 Tandvårdsbehov orsakat av psykiskt trauma efter våld.

Utredningen menar att även indirekta orsaker som psykiskt våld, ekonomisk beroendeställning, oaksamhet eller uppsåtlig omsorgsbrist kan ses som ersättningsberättigade. Region Skåne bedömer att det måste göras en tydlig gränsdragning för vilka våldshandlingar som ska vara grund till ersättning för att tandvård ska medges till sjukvårdsavgift.

5.4 Utredningens bedömning

Tandvården bör ha samma skyldigheter som övrig hälso- och sjukvård i frågor om våld i nära relation

Region Skåne instämmer i utredningens förslag att tandvården bör ha samma skyldighet som övrig hälso- och sjukvård i frågor om våld i nära relation. Att patienter tillfrågas på rutin och inte på indikation om deras aktuella eller tidigare erfarenheter av att vara utsatta för våld oavsett om det inte berör våld mot ansikte och mun bedöms som angeläget ur ett folkhälsoperspektiv. Utredningen har fokus på uppkomna tandskador medan tandvårdens möjligheter till folkhälsoarbete med våldsprevention borde belysas mer då tandvården möter en stor del av befolkningen.

Tandvården bör ges möjlighet att ta del av statliga stimulansmedel

Region Skåne tillstyrker utredningens bedömning att tandvården ska ges möjlighet att ta del av statliga stimulansmedel.

6. Våldsutsatta patienters ersättning för tandvårdskostnader

6.11 Utredningens bedömningar och förslag

6.11.1 Tandvård till våldsutsatta ska erbjudas till hälso- och sjukvårdsavgift.

Region Skåne avstyrker förslaget om att inte införa en borte tidsgräns för ansökan om detta tandvårdsstöd. Regionernas möjlighet att göra en objektiv bedömning till patientens rätt till stödet blir svår, rättsosäker och administrativt tidskrävande, i de fall patienten söker stöd för orofacial skada uppkommen av våld sen många år tillbaka.

Beviskrav och regionens utredning

Region Skåne tillstyrker utredningens förslag om ett särskilt tandvårdsstöd till våldsutsatta inom ramen för regionernas ansvar för tandvård till personer med särskilda behov.

Region Skåne stödjer inte förslaget att det ska räcka med att vårdbehovet är medicinskt konstaterat och att övervägande skäl talar för att det finns ett könsrelaterat motiv eller att skadorna orsakats av en närstående. Region Skåne anser att ansvaret att fastställa om den medicinska skadan är orsakad av en våldshandling eller av en olyckshändelse och ta ställning till om skadan har orsakats av en brottslig handling eller inte då helt överförs till regionerna. Inom regionen finns den medicinska kunskap som krävs för att avgöra om den orofaciala skadan orsakats av yttre våld, men det saknas kompetens att göra den juridiska bedömningen beträffande de bakomliggande orsakerna till skadan. Bedömningen om de bakomliggande orsakerna till skadan är att hänföras till kön eller våld i nära relationer görs inte heller idag av övrig hälso- och sjukvård.

Region Skåne bedömer inte att det är samhällsekonomiskt effektivt att utbilda tandläkare till att utreda varför våld uppstått. Det bör finnas andra yrkesgrupper med kompetens eller bättre förutsättningar att leda utredningar om våld utförts på grund av kön eller av närstående.

Utredningen hänvisar till att andra myndigheter klarar göra gränsdragning av målgruppen, däremot nämner inte utredningen vilka myndigheter det gäller. Detta vore önskvärt för att kunna använda dessa myndigheters erfarenheter och göra relevanta jämförelser utifrån tandvårdens förutsättningar.

Region Skåne bedömer att utredningen generellt skulle behöva ge tydligare riktlinjer gällande beviskrav och bedömningar av rätten till detta tandvårdsstöd för att motverka rättsosäkerhet och ojämlika bedömningar. I utredningens nuvarande form ges regionerna ett stort ansvar för att säkerställa hanteringen av detta stöd. För att hanteringen ska bli rättssäker och jämlik över landet kommer det i nuvarande form förutsätta att regionerna har möjlighet att avsätta betydande resurser.

Region Skåne bedömer att tandvårdsstödet för våldsutsatta bör nå ut till fler om det inte är tandvården som har huvudansvaret att identifiera målgruppen för detta tandvårdsstöd. Socialtjänst och kvinnojourer där målgruppen troligtvis har en mer etablerad kontakt och uppbyggd tillit, bör ha en större möjlighet att få patienter att söka detta tandvårdsstöd. Region Skåne bedömer därför att en viktig förutsättning för att tandvårdsstödet ska nå målgruppen i god omfattning, är att resurser tillsätts för att sprida information om stödet till berörda aktörer såsom socialtjänst, kvinnojourer med mera.

Region Skåne avstyrker förslaget om att även skador som uppstått lång tid efter våldsutsatthet pga. att våldet har utlöst en självskadeproblematik ska kunna omfattas. Regionernas möjlighet att göra en objektiv bedömning av om det föreligger en självskadeproblematik som utlösts av våld bedöms som synnerligen svår.

Inget förslag till överklagandebestämmelse

Region Skåne tillstyrker utredningens bedömning att inte föreslå en överklagandebestämmelse till tandvårdsstödet för våldsutsatta patienter.

Risk för felaktiga utbetalningar och behovet av förstärkt kontroll

Region Skåne tillstyrker utredningens bedömning att eventuella förstärkningar av kontrollfunktioner i syfte att minimera risken för felaktiga utbetalningar bör avse alla delar av det särskilda regionala tandvårdsstödet. Region Skåne vill understryka vikten av att se över formuleringen i Tandvårdslag (1985:125) 15 a § 7 stycket, för att underlätta regionernas möjlighet att avtala tandvården, exempelvis med LOV-avtal, för den tandvård som avses i Tandvårdslag (1985:125) 8 a §.

7.2 Kostnadsberäkningar och finansieringsförslag

Region Skåne stödjer inte utredningens förslag om beslut av permanent finansiering av tandvårdsstödet endast baserat på uppföljning av resultat två år efter ikraftträdande. Region Skåne bedömer att detta tandvårdsstöd, med hänsyn till komplexiteten av stödet och osäkerheter avseende storlek på målgrupp, behöver följas upp under en längre tid innan permanent finansiering föreslås. I takt med att kännedomen om stödet ökar kommer rimligtvis antalet ansökningar om stödet också att öka.

Region Skåne avstyrker utredningens bedömning om att inte införa särskild finansiering under det första året. Utöver de beräknade kostnaderna för vården för stödet kommer regionerna ha kostnader för framtagande av regelverk och rutiner för hantering av stödet, utbildning av personal samt utveckling av IT-stöd. Region Skåne vill särskilt poängtera att utredningen i nuvarande form ger ett stort ansvar till regionerna att själva säkerställa en god och jämlik hantering av stödet, vilket kommer kräva att regionerna avsätter betydande resurser. Detta behöver regionerna kompenseras för om förslaget ska följa finansieringsprincipen.

Behandling för orala traumaskador

Region Skåne bedömer att beräkningen gjord av TLV gällande kostnader för tandvård kan vara något låg, då de i exempelfallen inte tagit hänsyn till eventuella narkoskostna-

der. Det finns en risk att våldsutsatta patienter utvecklar tandvårdsrädsla och således får ett större behov av tandvård under narkos.

8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Region Skåne stödjer inte utredningens förslag att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2024. Region Skåne bedömer att det behövs mer tid för att utreda hur den praktiska hanteringen av detta tandvårdsstöd ska fungera. I nuvarande förslag åläggs regionerna att till stor del utreda vidare och utveckla riktlinjer för att säkerställa en god hantering av detta tandvårdsstöd. För att göra detta kvalitativt förutsätts mer tid. Dessutom tillkommer utbildning av tandläkare för att fånga upp målgruppen, utbildning av bedömningstandläkare för handläggning av tandvårdsstödet och utveckling av IT-system. Ett allt för snabbt införande av detta tandvårdsstöd riskerar att leda till en ojämlig bedömning mellan regionerna och att stödet inte efterlever utredningens intentioner.

Region Skåne anser att tandvårdsstödet företrädesvis inte införs i juli under semesterperiod. En lägre bemanning innebär sämre förutsättningar att utreda ärenden där kontakt med andra myndigheter är av stor vikt. Handläggningen av de första ärendena i detta tandvårdsstöd kommer skapa bedömningspraxis och påverka rutiner för den administrativa hanteringen. Då är det av extra vikt att vara fullt bemannade för att nå högsta kvalitet i detta.

Övrig kommentar

Region Skåne avser konsultera Region Skånes etiska råd för bedömning och utlåtande gällande de etiska aspekter som uppkommer om tandvården framöver ska ta beslut om patienters eventuella utsatthet av våld på grund av kön eller våld i nära relation.

Anna Mannfalk
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör